

Sammenlægning af landbrugsejendomme

I en sag om tilladelse til sammenlægning af en landbrugsejendom med en anden burde Matrikeldirektoratet have anset ejeren af en landbrugsejendom i nærheden, der havde afgivet et tilbud om køb af ejendommen, som part i sammenlægnings sagen.

FOB nr. 88.51

Matrikeldirektoratet burde derfor, inden afgørelsen om sammenlægning blev truffet, have indhentet en udtalelse fra den pågældende landmand om de faktiske oplysninger - navnlig vedrørende hans ejendom - direktoratet havde i sin besiddelse og som talte til ugunst for ham, jf. forvaltningslovens § 19, stk. 1.

(J. nr. 1987-1170-54).

Danske Husmandsforeninger klagede for A over landbrugsministerens afgørelse i skrivelse af 9. juni 1987, hvorved ministeren gav tilladelse til udstykning af landbrugsejendommen, matr. nr. 1 k, Flødstrup by, Flødstrup, og matr. nr. 1 q, Hannesborg, Flødstrup, i alt ca. 5,8 ha, til sammenlægning med B's landbrugsejendom, matr. nr. 5 a, Mullerup by, Flødstrup.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at landinspektørfirmaet C den 22. april 1986 indgav ansøgning til det lokale medlem af jordlovsudvalget, MF Paul Lohmann, på vegne af boet efter D om tilladelse til udstykning af den ovennævnte landbrugsejendom til sammenlægning med B's landbrugsejendom. B's landbrugsejendom, der udgjorde ca. 26 ha, hvoraf en del, herunder de fleste driftsbygninger, er beliggende på den modsatte side af amtslandevejen Ullerslev-Kerteminde, der har en årsdøgntrafik på 1.000-1.200 enheder. Den øvrige del af B's ejendom ca. 11 ha ligger på samme side af amtslandevejen som arealet, der ønskedes afhændet.

Paul Lohmann meddelte i skrivelse af 29. april 1986 landinspektørfirmaet, at B opfyldte landbrugslovens erhvervelsesbestemmelser - bortset fra et spørgsmål om afstanden mellem B's ejendom i Mullerup og en anden landbrugsejendom, han ejede, som senere er blevet afklaret. Paul Lohmann bemærkede afslutningsvis:

»På baggrund af parcel 2's og matrikel nr. 1 k's beliggende i forhold til købers driftsbygninger, kan jeg ikke anbefale det ansøgte.«

Med skrivelse af 30. maj 1986 fremsendte landinspektørfirmaet ansøgningen til Matrikeldirektoratet. Firmaet henviste til et brev af 27. maj 1986, som advokat E på vegne af B havde sendt til Jordbrugsdirektoratet. Advokaten oplyste heri bl.a., at der på det pågældende sted på amtslandevejen var endog »særdeles gode oversigtsforhold, således at denne trafik ikke i det daglige vil give nogen problemer. ... « Han pegede endvidere på, at erhvervelsen også skete som et led i løsningen af de miljøproblemer, der kunne opstå, »herunder at opnå et større areal til fordeling af den relative store gyllemængde, køberen producerer«.

Matrikeldirektoratet anmodede ved brev af 8. juli 1986 Paul Lohmann om at fremkomme med en ny udtalelse i sagen og henviste i denne forbindelse til forarbejderne til den nye landbrugslov (lov nr. 327 af 4. juni 1986 med ændring af bl.a. landbrugslovens § 13). Paul Lohmann blev bedt om at oplyse, om der var andre landbrugsejendomme med en bedre beliggenhed, der havde suppleringsbehov. Desuden ønskede Matrikeldirektoratet oplyst, om der ved den nuværende færdsel fra ejendommens bygninger var gode oversigtsforhold til de benyttede markoverkørsler.

Paul Lohmann svarede ved skrivelse af 29. juli 1986. Oversigtsforholdene bedømte han som »rimelige gode, og der er overkørsler tre steder til B's arealer vest for landevejen.

Ved kørsel over egen jord vil han kunne komme til de vestlige arealer uden at skulle færdes på langs ad landevejen, ellers er der ca. 50 meter på langs ad denne«.

Han oplyste samtidig, at der var 5 naboer, der havde indgivet tilbud på 230.000 kr., hvilket han skønnede var et »særdeles godt tilbud«. Han havde talt med to af disse naboer, heriblandt A, om hvem han oplyste, at han »driver en landbrugsejendom beliggende ca. 400 meter fra jorden og har et stort husdyrhold«.

Paul Lohmann fandt at måtte fastholde sin indstilling af 29. april 1986.

Matrikeldirektoratet meddelte i skrivelse af 10. september 1986 landinspektørfirmaet afslag på ansøgningen. Matrikeldirektoratet henviste til, at Paul Lohmann ikke havde kunnet anbefale ansøgningen, »da suppleringsarealet på grund af beliggenheden vest for landevejen ikke ligger hensigtsmæssigt for drift fra købers bygninger, og da ejere af andre landbrugsejendomme vest for landevejen er interesseret i at købe arealet«.

I skrivelser af 24. november 1986 og 19. januar 1987 rettede F, der er økonomikonsulent i Nyborg og Hindsholm Landboforeningers regnskabsafdeling, henvendelse om sagen til landbrugsministeren med henblik på, at ministeren omgjorde Matrikeldirektoratets afgørelse. Han fremhævede bl.a., at B's jord støder op til det pågældende areal, at trafiktætheden på amtsvejen ligger under de acceptable grænser, at afstanden mellem driftsbygningen og arealerne er under 1 km, samt at kravene med hensyn til trafiktæthed på vejen efter det oplyste var blevet lempet.

I den anledning indhentede landbrugsministeren en udtalelse af 16. marts 1987 fra Matrikeldirektoratet. Direktoratet oplyste, at Paul Lohmann over for direktoratet havde meddelt, at han af de grunde, han tidligere havde henvist til, fortsat ikke kunne gå ind for en afhændelse til B.

Matrikeldirektoratet bemærkede, at den bedste løsning beliggenhedsmæssigt ville være, at arealet blev lagt sammen med en af de små ejendomme. På den anden side havde direktoratet i en del tilfælde tidligere godkendt supplerings med mindre arealer på den »forkerte« side af en landevej, når køberen i forvejen havde jorder på denne side, dog normalt under forudsætning af, at bedre beliggende ejendomme ikke havde behov for supplerings. Direktoratet fandt, at landevejen havde en relativt begrænset trafik (1.000-1.200 biler i døgnet), og at der var rimeligt gode oversigtsforhold.

Landbrugsministeren meddelte i en skrivelse af 3. april 1987 F, at hun principielt var enig i den afgørelse, Matrikeldirektoratet havde truffet, som hun fandt var i overensstemmelse med den praksis, der var fastlagt efter landbrugsloven. Ministeren ville dog være villig til at overveje en godkendelse af den ansøgte sammenlægning, hvis A ikke var interesseret i at købe de omhandlede jorder. Landbrugsministeren sendte samtidig underretning til Paul Lohmann om brevet til F.

I en skrivelse af 30. april 1987 rettede økonomikonsulent F på ny henvendelse til landbrugsministeren og bad om, at sagen blev vurderet på ny. Han henviste bl.a. til følgende:

» ...

2) Sælgerne oplyser, at ovennævnte køber også opfylder betingelserne for erhvervelse, og vil blive foretrukket frem for (A) p.g.a. et bedre tilbud. At det ansøgte skal afhænge af (A), er således svært at forstå.

3) Med hensyn til fremtidig struktur skal der gøres opmærksom på, at (A) er 60 år og ejendommen er under 20 tdr. land. Der er tale om en produktion på 11 årskøer, hvilket vel ikke kan kaldes et stort husdyrhold.

...«

Derpå traf landbrugsministeren afgørelse i sagen ved skrivelse af 9. juni 1987 til F. Brevet blev formuleret på følgende måde:

»...

De finder det vanskeligt at forstå, at sagens udfald skal afhænge af, om (A) ønsker at købe de pågældende jorder. De har bl.a. oplyst, at (A), der er 60 år, kun har en animalsk produktion på 11 årskøer, og at hans ejendom er under 20 td. land.

Det fremgår af sagen, at (A's) ejendom består af 3 særskilte lodder, og at suppleringsjorderne ligger ca. 800 m fra ejendommens bygninger.

Efter på ny at have overvejet sagen skal jeg meddele Dem, at jeg finder, at der efter omstændighederne er grundlag for at godkende den ansøgte supplerings af jorderne med (B's) ejendom.

Jeg har herved bl.a. taget i betragtning, at (B's) ejendom i forvejen har tilgrænsende arealer vest for landevejen, der har en årsdøgntrafik på ca. 1200 biler, og som har rimeligt gode oversigtsforhold. Hertil kommer, at (A's) ejendom efter en eventuel supplerings ikke vil have en hensigtsmæssig ejendomsstruktur, idet den da vil omfatte 4 særskilte, mindre lodder.

Udstyknings sagen kan herefter indsendes til Matrikeldirektoratet til videre ekspedition.

...«

Danske Husmandsforeninger rettede i skrivelse af 10. juli 1987 på vegne af A henvendelse til landbrugsministeren og bad om, at ministeren omgjorde afgørelsen af 9. juni 1987. Foreningerne gjorde bl.a. gældende, at ministerens afgørelse byggede på urigtige og irrelevante oplysninger. Foreningerne henvisede herved til følgende:

» ...

1. *Vi finder ingen saglig relevans, endsige legal begrundelse, for at nævne vort medlems alder. Vi må derfor gå ud fra, at omtalen heraf er en tilsnigelse, der ikke har haft nogen indflydelse på den seneste afgørelse.*

2. Det fremgår, at vort medlem »kun har en animalsk produktion på 11 årskøer«. For det første er dette i direkte modsætning til ministerens skrivelse af 3. april 1987, hvor der tales om et »stort husdyrhold«. For det andet er det i strid med de faktiske kendsgerninger. De 11 årskøer er det laveste antal, vort medlem i en midlertidig periode har haft, og endvidere har vort medlem en betydelig produktion af såvel slagtekvæg som fedesvin. Vi forstår *derfor ikke, hvorledes ministeren uden yderligere undersøgelse* kan konkludere som sket i skrivelser af 9. juni 1987.

Med hensyn til lovens forudsætning om erhvervelse af tillægsgjord ønsker vi i denne forbindelse at henvise til lovens paragraf 13 samt cirkulæret, side 141, pkt. 14.2.3.

3. Det fremgår endvidere, at »ejendommen er under 20 tdr. land«. Vi finder ingen relevans for denne udtalelse, idet lovens minimumskrav på 15 ha efter sammenlægningen er opfyldt for vort medlems vedkommende, jf. lovens paragraf 13, stk. 3, nr. 4.

4. Det fremgår, at vort medlems ejendom efter en evt. suppleringsjord ikke vil have en hensigtsmæssig ejendomsstruktur, »idet den vil omfatte 4 særskilte, mindre lodder«. Vort medlem oplyser, at han - hvis han får mulighed for at købe jorden - har truffet aftale med en nabo om mageskifte af jord, således at ejendomsstrukturen vil blive bedre end den er i dag.

5. Den tidligere af ministeren anførte begrundelse for afslag - den stærkt trafikerede amtslandevej - tillægges nu ingen vægt, hvilket foreningen stiller sig uforstående overfor, jf. herved landbrugslovens paragraf 13, stk. 3, nr. 1, og cirkulæret s. 43, pkt. 14.3.1.

Vort medlem oplyser, at han under sagens forløb kun er blevet orienteret om de trufne afgørelser indirekte og stærkt forsinket, og at han ikke er blevet spurgt vedrørende de konkrete forhold omkring hans ejendom, husdyrhold m.v.

...«

Landbrugsministeren uddybede i sit svar af 11. august 1987 til husmandsforeningerne baggrunden for afgørelsen af 9. juni 1987 således:

» ...

I sagen var søgt om suppleringsjord af (B's) landbrugsejendom på ca. 26 ha med et areal på ca. 5 ha. Der er således tale om en sammenlægning, der kan tillades inden for 50 ha-grænsen i landbrugslovens § 13, stk. 1, uden at der skal tages hensyn til, om nærliggende landbrugsejendomme med en væsentlig animalsk produktion har behov for suppleringsjord. Uanset (A's) produktion har han derfor ikke fortrinsstilling til suppleringsjord efter denne bestemmelse.

Ved min sidste vurdering af den ansøgte suppleringsjord i forhold til lovens øvrige regler i § 13 om sammenlægning har jeg - som det fremgår af mit brev af 9. juni 1987 til økonomikonsulent F Nyborg - bl.a. lagt større vægt på, at (B's) ejendom i forvejen har tilgrænsende arealer, på i alt 11 ha, vest for landevejen. Ud fra en bedømmelse af beliggenheds- og trafikforholdene og sagens øvrige omstændigheder fandt jeg, at der i den konkrete sag ikke var tilstrækkeligt grundlag for i medfør af lovens regler at gå imod suppleringsjorden af (B's)

ejendom. Jeg gav herefter i brevet tilsagn om, at sammenlægningen ville blive godkendt som ansøgt.«

I klagen til mig har husmandsforeningerne henvist til foreningernes skrivelse af 10. juli 1987 til landbrugsministeren.

Matrikeldirektoratet bemærkede i udtalelsen af 25. september 1987 bl.a.:

» ...

(B's) landbrugsejendom vil efter suppleringen få et areal på ca. 32 ha. Der er således tale om en sammenlægning, der kan tillades inden for 50 ha-grænsen i § 13, stk. 1, uden at der skal tages hensyn til, om nærliggende landbrugsejendomme med en væsentlig animalsk produktion eller specialproduktion har behov for suppleringsjord. Uanset omfanget af (A's) animalske produktion, har han derfor ikke fortrinsstilling til suppleringsjord efter denne bestemmelse.

...

Vurderingen af beliggenhedsforholdene er sket på grundlag af de generelle retningslinier i pkt. 14.3.1. i Landbrugsministeriets cirkulære nr. 54 af 19-3-87 om lov om landbrugsejendomme. Som det fremgår af ministerens skrivelse af 9-6-1987 er det bl.a. taget i betragtning, at (B's) ejendom i forvejen har tilgrænsende arealer vest for landevejen, at landevejen har en årsdøgntrafik på ca. 1200 biler, at der er rimeligt gode oversigtsforhold, og at (A's) ejendom efter en eventuel supplerig ikke vil have en hensigtsmæssig ejendomsstruktur, idet den da ville omfatte 4 særskilte, mindre lodder.

Det bemærkes, at der her er tale om et grænsetilfælde, hvor beliggenhedsforholdene ikke er helt ideelle, hverken for (B) eller for (A). Afstanden fra (A's) bygninger til det ønskede areal er ca. 800 m.

I forbindelse med ændringen af landbrugsloven i 1986 er endvidere sket en begrænset lempelse af den administrative praksis vedrørende vurderingen af beliggenhedsforholdene, og der er således tale om et vanskeligt skøn ved fastlæggelse af en ny praksis. Der kan henvises til bemærkninger til 1986-lovforslaget til § 13, stk. 3, nr. 1, og til landbrugsministerens svar på spørgsmål nr. 82 under Folketingsbehandlingen (kopi vedlægges).

Ved afgørelsen af 9-6-1987 har landbrugsministeren således ud fra en konkret vurdering af beliggenheds- og trafikforholdene og sagens øvrige omstændigheder fundet grundlag for at godkende den ansøgte supplerig af (B's) landbrugsejendom, uanset om ejere af andre, bedre beliggende landbrugsejendomme, herunder (A), måtte have behov for suppleringsjord. Der er herved navnlig lagt vægt på det forhold, at (B's) ejendom i forvejen har arealer på ialt ca. 10,6 ha og nogle driftsbygninger (jf. skrivelse af 27-5-1986 fra advokat (E) vest for landevejen, og at en supplerig med det tilgrænsende areal

på ca. 5,5 ha vil føre til en rimelig, god arrondering af ejendommen, uden at der er tale om en væsentlig forøgelse af landbrugsfærdslen over landevejen.

Det bemærkes herved, at godkendelsen af beliggenheden i forhold til (B's) landbrugsejendom medfører, at der herefter ikke var anledning til at foretage videre undersøgelser om andre landbrugsejendommers suppleringsbehov, herunder at indhente nærmere oplysninger fra (A) om omfanget af den animalske produktion, muligheder for at foretage mageskifte m.v.

I relation til husmandsforeningernes bemærkninger om oplysningerne i ministerens skrivelse af 9-6-1987 om (A's) alder og om, at han »kun har en animalsk produktion på 11 årskøer, og at hans ejendom er under 20 td. land«, skal man meddele, at disse forhold -jf. i øvrigt ovenfor - ikke har haft afgørende betydning for sagens udfald.

...

Som det fremgår ovenfor har (A) i den foreliggende sag efter ministeriets opfattelse ikke en fortrinsstilling til suppleringsjord efter bestemmelserne i § 13, stk. 1 (vedrørende arealgrænsen på 50 ha), og der er derfor ikke indhentet oplysninger fra ham til sagen i form af »naboerklæring«, jf. reglerne i pkt. 14.2.3-14.2.6 i cirkulære nr. 54 af 19-3-1987 om lov om landbrugsejendomme.

Ved behandlingen af udstykningssagen er (A's) ønsker om suppleringsjord dog indgået i vurderingen, idet man - som det bl.a. fremgår af ministerens skrivelse af 3-4-1987 - i første omgang fandt, at der ved den ansøgte suppleringsaf (B's) landbrugsejendom ville være tale om en fravigelse af praksis med hensyn til beliggenhedskravet, som ikke kunne tillades, jf. pkt. 14.3.1 i for nævnte cirkulære. Det må erkendes, at Matrikeldirektoratet følgelig burde have orienteret (A) om, hvad der herefter videre passerede i sagen.

...«

Jeg udtalte følgende i en skrivelse til Danske Husmandsforeninger:

» 1. *Landbrugsministerens afgørelse af 9. juni 1987:*

Det retlige grundlag for tilladelsen til sammenlægning findes i landbrugslovens § 13, der efter ændringen ved lov nr. 327 af 4. juni 1986 har følgende ordlyd:

»Landbrugsministeren kan tillade, at en landbrugsejendom eller et areal, der udstykkes fra en landbrugsejendom, sammenlægges med en anden landbrugsejendom, når det samlede areal efter sammenlægningen ikke overstiger 100 ha. Hvis det samlede areal vil overstige 50 ha, kan sammenlægning i almindelighed ikke tillades, hvis landbrugsministeren finder, at der er nærliggende landbrugsejendomme med en væsentlig animalsk produktion eller spe-

cialproduktion, der har behov for suppleringsjord, navnlig for at tilvejebringe et passende forhold mellem arealet og ejendommens produktionsapparat, og som ved sammenlægning vil få et areal, der ikke overstiger 50 ha. Arealer, der er tilplantet og pålagt fredskovspligt, og arealer, der er helt uden dyrkningsmæssig værdi, herunder søarealer, strandbredder og lignende, kan fradrages ved beregningen af det samlede areal.

Stk. 2. Landbrugsministeren kan endvidere tillade sammenlægning ud over de i stk. 1 nævnte arealgrænser, når forholdene, herunder jordenes bonitet, taler for det.

Stk. 3. Landbrugsministeren kan nægte sammenlægning,

1) hvis de jorder, der ønskes sammenlagt, ikke ligger hensigtsmæssigt for samlet drift,

2) hvis en ejendom, der skønnes at udgøre en bevaringsværdig driftsenhed, og hvis ejendomsværdi, ekskl. stuehusets værdi, overstiger en beløbsgrænse på 420.000 kr. ved årsreguleringen pr. 1. april 1985, jf. dog stk. 4, nedlægges som selvstændigt brug eller nedbringes til en størrelse, hvor den ikke længere skønnes at udgøre en bevaringsværdig driftsenhed,

3) hvis en ejendoms jorder vil blive opdelt på uheldig måde for driften,

4) hvis den supplerede ejendom ikke vil få et areal på mindst 15 ha, medmindre den skønnes at ville udgøre en bevaringsværdig driftsenhed, eller

5) hvis der ved sammenlægningen vil opstå en uhensigtsmæssig ejendomsfordeling,

a) fordi ejeren af den ejendom, der ønskes suppleret, ikke opfylder de i § 16, stk. 1, anførte krav om alder, statsborgerskab, fast bopæl, landmandsuddannelse eller ikke har eller ved sammenlægningen tager jordbrug som væsentligste erhverv, eller

b) fordi ejeren, dennes ægtefælle og børn under 18 år i forvejen ejer landbrugspligtige arealer, der tilsammen overstiger 100 ha.«

Hovedreglen er ifølge § 13, stk. 1, at sammenlægning kan ske, når det samlede jordtilliggende efter sammenlægningen - som i det foreliggende tilfælde - er under 50 ha. Hovedreglen kan dog fraviges, hvis der foreligger omstændigheder som dem, der er nævnt i § 13, stk. 3.

I praksis udøves skønnet herover på grundlag af retningslinier, som er indeholdt i Landbrugsministeriets cirkulære om lov om landbrugsejendomme (cirkulære nr. 54 af 19. marts 1987). Af betydning for den foreliggende sag er navnlig følgende passus i cirkulærets pkt. 14.3.1. (om beliggenhedsforhold):

»Der vil således f.eks. blive lagt vægt på, at færdslen til jordene ikke vil komme til at foregå på stærkere trafikerede veje, i almindelighed veje med en årsdøgntrafik på over 1000 biler. Der vil dog kunne tillades sammenlægning, der medfører færdsel tværs over sådanne veje, når særlige forhold taler for det. Det gælder navnlig veje med under 2000 biler i årsdøgntrafik. Det vil da normalt være en forudsætning, at der er gode oversigtsforhold, og at der findes eller kan etableres hensigtsmæssigt beliggende markoverkørsler for den tværgående landbrugstrafik. Det indgår også i vurderingen, om sammenlægningen fører til en i øvrigt velarronderet ejendom, og at der ikke er andre, bedre beliggende landbrugsejendomme, der har behov for suppleringsjord.«

Inden for de rammer, cirkulæret fastsætter, beror afgørelser om sammenlægningstilladelser på en skønsmæssigt præget vurdering.

En sådan afgørelse kan jeg efter de regler og den praksis, der gælder for min virksomhed, ikke kritisere, medmindre der foreligger særlige omstændigheder. Jeg har ikke ved min gennemgang af sagen fundet, at der gør sig sådanne omstændigheder gældende, at jeg har grundlag for at kritisere landbrugsministerens afgørelse.

Jeg har i denne forbindelse bemærket, at afvejningen i sagen var vanskelig, idet der forelå driftsmæssige indvendinger mod en sammenlægning både med (A's) og (B's) ejendomme. En sammenlægning med (B's) ejendom indelbar, at arealerne ville blive drevet fra bygninger, som lå på den anden side af hovedlandevejen, mens en sammenlægning med (A's) ejendom umiddelbart ville føre til en mindre heldig ejendomsstruktur.

2. Landbrugsministeriet, Matrikeldirektoratets, sagsbehandling.

Jeg har forstået husmandsforeningernes klageskrivelse til mig således, at foreningerne også er utilfreds med landbrugsministerens svar på foreningernes kritik i skrivelsen af 10. juli 1987 af, at (A) ikke var blevet bedt om at fremkomme med oplysninger om sin ejendom og husdyrholdet.

Dette klagepunkt må ses på baggrund af forvaltningslovens § 19, stk. 1, der har følgende indhold:

»Kan en part i en sag ikke antages at være bekendt med, at myndigheden er i besiddelse af bestemte oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, må der ikke træffes afgørelse, før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Myndigheden kan fastsætte en frist for afgivelsen af den nævnte udtalelse.«

Beføjelsen i § 19 tilkommer »parter«. Det må derfor først vurderes, om (A) må anses for part i Matrikeldirektoratets tilladelsessag.

Forvaltningsloven indeholder ingen definition af, hvad der skal forstås ved udtrykket »part«. Ifølge lovens forarbejder skal udtrykket forstås i overensstemmelse med den praksis, som havde dannet sig på baggrund af partsøfentlighedsloven og offentlighedsloven fra 1970. Udgangspunktet er herefter, at partsbegrebet omfatter »ansøgere, klagere og andre, der har væsentlig interesse i sagens afgørelse«, jf. Justitsministeriets vejledning til forvaltningsloven, pkt. 50.

I det foreliggende tilfælde kommer det efter min mening i betragtning, at (A) havde afgivet tilbud om køb af arealet, og at sagen, da landbrugsministeren den 9. juni 1987 traf afgørelse, reelt fremstod som et valg mellem at tillade sammenlægning med (A's) eller (B's) ejendomme. På denne baggrund burde Landbrugsministeriet, Matrikeldirektoratet, efter min mening have betragtet (A) som part i sagen. Landbrugsministeriet, Matrikeldirektoratet burde derfor inden afgørelsen have indhentet en udtalelse fra (A) om de relevante faktiske oplysninger - navnlig vedrørende hans ejendom - ministeriet havde i sin besiddelse, og som talte til ugunst for (A).

Betydningen af, at dette krav blev efterlevet, illustreres i øvrigt af, at der *efter* landbrugsministerens afgørelse fremkom korrigerende oplysninger om et punkt, som ministeren ifølge skrivelsen af 9. juni 1987 havde tillagt betydning for afgørelsen - strukturen af (A's) ejendom.

Jeg må anse det for beklageligt, at Landbrugsministeriet, Matrikeldirektoratet, ikke iagttog forvaltningslovens § 19 i forbindelse med behandlingen af sagen.

Jeg har gjort Landbrugsministeriet, Matrikeldirektoratet, bekendt med min opfattelse.

Under hensyn til, at der er meddelt (B) tilsagn om sammenlægningen, finder jeg ikke at have grundlag for at foretage videre i sagen.

... «